

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep.
0032 OSLO

ÁŠŠI/SAK
22/4096 - 6

MIN ČUJ./VÅR REF.
22/33950

DIN ČUJ./DERES REF.

BEAIVI/DATO
17.10.2022

Uttalelse til høring om sentrale tema for ny kvotemelding

Viser til brev fra dere datert 06.07.22 og for mulighet til å gi en endelig uttalelse innen 19.10.22 vedrørende høring om sentrale tema for ny kvotemelding hvor følgende fire notater ønskes tilbakemelding på, før meldingen skal legges fram for Stortinget; gruppeinndeling i kystfiskeflåten og relevante størrelsesbegrensninger, rammebetingelser for den minste kystfiskeflåten, fordeling av strukturgevinst fra utløpt tidsbegrensning i strukturkvoteordningen, kvotefordeling av nordøstarktisk torsk og NVG-sild. Vi forstår det slik at vi kan gi innspill på andre tema ut over notatene til kvotemeldingen.

I denne uttalelsen har vi tilføyd ytterlige punkt utover det som ble nevnt i vår uttalelse datert 06.10.22. Vi vil også vise til våre innspill til kontroll og konstitusjonskomiteens kontrollhøring av Riksrevisjonens undersøkelse i kyst og havfisket i brev av 07.10.20 og endelig uttalelse 13.10.20.

Med henvisning til Samelovens kapittel 4, §4-3, ber Sametinget om å konsultere Nærings og Fiskeridepartementet om kvotemeldingen før den vedtas. Sametinget imøtekommer dialog om hvordan konsultasjonen gjennomføres med departementet.

Sametinget minner om FNs konvensjon om sivile og politiske retter, artikkel 27, pålegger staten en resultatplikt til å sikre det materielle grunnlaget for sjøsamisk kultur. Staten må etter denne plikten sette inn de tiltak som er nødvendige for å sikre dette grunnlaget. Vi ber om at Nærings og Fiskeridepartementet synliggjør gjennom prosess og vedtak hvordan reguleringen kvotemeldingen skal sikre det materielle grunnlaget for samisk nærings og kulturutøvelse.

Innledning:

Sametinget er opptatt av at kvotefordelingen skal sikre bærekraftig forvaltning av ressursene og bidra til levedyktige lokalsamfunn, også for fremtidige generasjoner, der kystbefolkningen skal ha rett og tilgang på kystområdene. Vi er opptatt av at den minste og mellomstore flåtens sikres vilkår som gir rekruttering og sysselsetting, som også kommer landindustrien og lokalsamfunnene til gode, og at ressursene samtidig høstes på en bærekraftig måte. Dette vil bidra til å sikre det materielle kulturgrunnlaget for samisk kultur.

Vi viser til at i Hurdalsplattformen av 14. oktober 2021, står det at flåten under elleve meter skal ha gode rammevilkår, som gir lønnsom utvikling, forutsigbarhet, fornying og gode

inntektsmuligheter også for mannskap på to. Det legges med andre ord stor vekt på at den minste flåten skal ha gode rammebetingelser.

Riksrevisjonens rapport 2020 viser til at etablerte fiskeripolitiske prinsipper er blitt utfordret ved at: Eierskapet til fartøy med kvoter er konsentrert på færre hender. Fartøy med kvoter eies i mindre grad av registrerte fiskere. Flåtestrukturen er mindre variert, og fartøyene er færre og større. Utenlandsk eierskap i fiskeflåten er økende, men fortsatt lavt. Koblingen mellom fartøy og kvote er svekket. Økte kvotepriser har gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere. Endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn. Flere fiskeriavhengige kommuner har fått redusert fiskeriaktivitet. Flere av endringene i kvotesystemet er ikke tilstrekkelig konsekvens- utredet av departementet. Sametinget forventer at funn i Riksrevisjonens rapport, som vist til her, bør i større grad belyses i kvotemeldinga.

Departementet signaliserer at det er utfordrende å synliggjøre virkninger for framtidige valg av modeller som har betydning for i kvotefordeling. Sametinget støtter at det er utfordrende å vise til framtidige virkninger av endring og valg av kvotefordeling, men vi ser et behov for at samfunnsmessige effekter som vist til i riksrevisjonens rapport burde belyses i større grad i høringen. Våre uttalelser vil i hovedsak ikke ta stilling til bestemte modeller som bør velges, men vise til en retning for en politikk der samiske lokalsamfunn søkes ivaretatt, der vi særlig vektlegger de minste fartøygruppene.

Høringsnotat – rammebetingelser for den minste kystflåten

I dette notatet bes det om merknader til rollen som sjarkflåten bør ha i kvotesystemet og vurdering av 4 modeller for overgangsordning/avvikling av samfiske som etter vedtak i Stortinget skal avvikles innen 2026. Dette gjelder for lukket gruppe under 11 meter.

Modellene for overgangsordning for samfiske er foreslått som følger:

1. Utvidelse av strukturkvoteordningen (2 +1 kvoter for 20 år),
2. sammenslåingsordning (2 kvoter, tidsubegrenset),
3. Begrenset sammenslåingsordning (to kvoter, tidsubegrenset),
4. Krav til aktivitet på uttatt fartøy 2 av 4 år (2 kvoter).

Det er ikke stilt krav til kondemnering i siste ordning, men i de tre første. Modell 4 reduserer antall aktive fartøy, men ikke antall båter under 11 meter siden det ikke er krav til kondemnering. Slik sett vil modell 4 kunne på papiret kunne bidra til å sikre arbeidsplasser og antall fartøy i større grad.

Samfiskeordningen har, som også vist til i notatet, resultert i mange passive fartøy, hvor kvotene i realiteten fiskes på aktivt fartøy som er større, nyere og totalt mer effektivt fartøy. Riksrevisjonen (2020) mener det er sterkt kritikkverdig at samfiskeordningen har fått virke i mer enn 10 år og i praksis har fungert som en strukturordning, når de negative konsekvensene var kjent på forhånd.

Sametinget er av den oppfatning at det bør velges en modell som sikrer at ikke en tar flere båter enn nødvendig ut av drift, og at ikke antall fiskere reduseres. At ordningen bør sikre rekruttering i fartøysgruppen som berøres. Tidligere kondemnerings- ordninger viser at det har ført til stort frafall i flåten og det bør unngås. På samme tid er sjarkflåten i snitt 28 år (lukket gruppe) og intensiver for å oppnå driftssikre fartøy bør prioriteres. Sametinget har i sin tilskuddsordning krav om at fartøyene kan være maksimum 30 år for å tildele tilskudd og søker slik sett å stimulere til en

yngre og sikrere flåte. Her bør det også nevnes at alder ikke bør være et eget kriterie for å bestemme driftssikkerhet på en båt.

Driftsmarginen er lavest i flåten under 11 meter, noe som riksrevisjonens rapport (2020) også viser til. Derfor vil selv små investeringer og kvotekjøp være avgjørende for å oppnå levedyktig inntekt fra fisket. Dette bør det tas høyde for i overgangsordningen for samfiske og eventuelt andre tiltak i kvotemeldingen som berører den minste fartøysgruppen.

Sentrale problemstillinger og forhold som for øvrig bør belyses i kvotemelding for å ivareta den minste kystflåten:

Kvotemeldinga bør i større grad vektlegge rekruttering til den minste flåtegruppen, og belyse hvordan rammevilkårene for denne fartøysgruppa kan styrkes, i tillegg til å legge til rette for en levedyktig økonomi for landindustri og se sammenheng til hele samfunnet. Herunder nevnes forslag til styrking av rammevilkår for det.

- Sametinget vil understreke at muligheten for å være fisker der en bor er viktig, ikke bare at det skal være helårsbedrift, men også mulighet for kombinasjonsdrift. Selv om norske myndigheter har lagt til rette for at fisket primært skal være en helårsbeskjeftigelse, så er det viktig å ha med seg at et typisk trekk ved næringstilpasningen i de samiske områdene, er at den har vært preget av et «mangesysleri», hvor man har sikret seg og sin familie ved å ha «flere ben å stå på». Foruten at det påligger den norske staten et ansvar for å ivareta det materielle grunnlaget for samisk kultur, så har den både et moralsk og folkerettslig ansvar for å bidra til å bevare samisk kultur og sedvane. Terskelen for at befolkningen i de samiske områdene skal kunne livnære seg av fiske ved siden av annen næring, må derfor gjøres så lav som mulig.

- Staten burde vurdere skattemessige innretninger som motvirker konsolideringsprosesser (strukturering) i fiskerinæringen generelt, og som sørger for at den ressursrenta som ikke fordeler seg tilbake til kystsamfunnene av seg selv, allikevel betales tilbake til de som faktisk eier ressursene.

- For at flåten under 11 meter i de samiske områdene skal ha gode rammevilkår også i framtiden, er det viktig å sikre at Kystfiskeordningen ikke påvirkes negativt av en reduksjon i den totale torskekvoten (TAC). Det må derfor sørges for at denne videreføres som en avsetning (ikke bare en fast prosentandel av TAC) med en faste nedre grense, som tas av «toppen» i kvotefordelingsprosessen sammen med kvantumet til åpen gruppe. For at alle fiskerne i åpen gruppe i de tradisjonelt samiske bosettingsområdene skal få tilgang til en slik ordning som styrker det materielle grunnlaget for samisk kultur, så må Regjeringen – i samråd med Sametinget – se på muligheten for å lage regel om at kvantumet økes i takt med deltakelsen (dvs. i takt med en geografisk utvidelse).

- Den minste flåten er mest utsatt for dårlig vær og begrenset tilgjengelighet på fisk, og vil derfor ha et større behov for å ha muligheten til å få overført ufisket kvantum mellom kvoteår. Tilføring av kvantum til den minste fartøysgruppa; åpen gruppe og kystfiskekvota bør vurderes å tas fra toppen før fordeling i fartøysgruppene og tilgodeses i dårlige år da denne ordningen gjør at de kommer dårlig ut.

- Fjordfiskeremnda er en svært viktig institusjon for synliggjøring og ivaretagelse av behovene til den minste flåten i de samiske områdene. En betydelig styrking av finansieringen og

utredningskompetansen til nemnda, vil også innebære en styrking av rammevilkårene for den minste flåten.

- For at den minste flåten i de samiske områdene skal ha gode rammevilkår, og at det samiske perspektivet skal komme godt nok fram i reguleringsprosessene, er Staten nødt til å støtte mye mer aktivt opp under byggingen og utviklingen av samiske fiskeriorganisasjoner, både gjennom dialog, konsultasjoner og finansiering.

- En av de viktigste rammebetingelsene for den minste flåten, er tilgangen på mottaksanlegg lokalt. Å få føringstilskuddet, som ble tatt ut av statsbudsjettet av forrige regjering, og som nå utelukkende finansieres gjennom inndratte midler, tilbake som en post i statsbudsjettet, vil bidra positivt. Andre innretninger som stimulerer til mottak, samt videreforedling, av fersk fisk langs hele kysten, vil bedre rammebetingelsene for den minste flåten, og styrke det materielle grunnlaget for samisk kultur.

- Høye priser for båter med kvote i de lukkede fiskeriene er en terskel for rekruttering inn i lukket gruppe under 11 meter. Tiltak (f.eks. skattemessige) som motvirker dette vil kunne bedre rammevilkårene for nye fiskere i en etableringsfase

- Samfunnsforhold og sammenhenger som at tilgang for bolig har betydning for utarming av kystkommuner.

Høringsnotat – gruppeinndeling i kystfiskeflåten og relevante størrelsesbegrensninger

Det bes om innspill/merknader til om gruppeinndelingen bør endres – overgang fra hjemmelslengde til faktisk lengde og eventuelt skjæringspunktet/tidspunktet for dette, og eventuelle innspill til andre parameter/mål for gruppeinndeling. Vurdering av gruppeinndeling fremsettes med bakgrunn i Stortingets vedtak i mai 2020, om at gruppeinndelingen i kystflåten skulle skje etter faktisk lengde-, heller enn hjemmelslengdeintervall, og at fartøygruppene torsketrål og seitrål, samt ringnot og pelagisk trål, skulle slås sammen.

Sametinget frykter at om praksis med inndeling etter hjemmelslengde opprettholdes, så vil også de siste tyve års utvikling med flytting av kvoter fra mindre til større båter fortsette (ref. Riksrev. undersøkelse av kvotesystemet i kyst og havfisket.2020). Om Staten så bestemmer seg for å gå tilbake til en gruppeinndeling etter faktisk lengde, så er det i alle fall helt avgjørende at alle kvoter som opprinnelig kom fra gruppen under 11 meter faktisk forblir i denne gruppen (dvs. at gruppens andel av totalkvoten blir liggende fast). Gjør man ikke dette, så fravikes prinsippet om at fordelingen mellom flåtegruppene skal ligge fast. Ved en overgang til en gruppeinndeling basert på faktisk lengde, må mekanismer eller tiltak som vil kunne motvirke en utvikling i retning av skrogtyper som krever mye energi til framdrift og med dårlige sjøegenskaper (typiske «paragrafbåter») vurderes brukt, som f.eks. samsvar mellom kvote og lasteromskapasitet.

I dag benyttes Finnmarksmodellen for inndeling av kvotegrunnlaget deles i ulike hjemmelslengdegrupper til fartøyene i kystfiskeflåten. Formålet ved inndelingen er opprettholde og stimulere til en variert fiskeflåte slik vi forstår notatet. Men det er en utfordring å plassere fartøy i «rett gruppe» siden fartøyet på en gitt tid, av ulike årsaker, er tilkjent en annen hjemmelslengde enn det som er faktisk lengde på båten.

Sametinget er av den oppfatninga at en variert flåtestruktur må sikres ved tildelingen av kvoter og inndelinger av fartøygrupper, og at dette samtidig sikrer arbeidsplasser og muligheter for

befolkning i kystsamfunn langs kysten. Samtidig må leveranse til industrien på land sikres, slik at økonomien bedres i det leddet og kommer lokalsamfunn til gode.

Generelt kan vi si at det for Sametinget er det viktig at flåtestrukturen er variert, hvor de minste fartøygruppene ivaretas særskilt. Vi forstår det slik at intensjonen i Hurdalsplattformen også skal oppfylle dette. Med bakgrunn i det så forventer Sametinget at instruks og regelverk i større grad enn i dag fokuserer på parameter og intensiver som bidrar til arbeidsplasser for lokalsamfunn og rekruttering til flåten.

Høringsnotat – fordeling av strukturgevinst fra utløpt tidsbegrensning i strukturkvoteordningen:

Det bes om innspill på hvilke av de 3 modellene om bør velges, eller andre innspill

Bakgrunn: Tidsbegrensningen utløper på strukturkvoter første gang. 31. desember

2026 på strukturkvoter som første gang ble tildelt i 2007 (etter strukturpausen) siden de da har nådd sin 20 års «løpetid». Dette gjelder for kyst og havfiskeflåten.

Modell 1: fordeling relativt etter grunnkvote til nye grupper (faktisk lengde)

Modell 2: fordeling relativt etter grunnkvote til nåværende gruppe

Modell 3: fordeling relativt etter grunn og strukturkvote, til nåværende grupper

Sametinget er som nevnt av den oppfatninga at en variert flåtestruktur må sikres ved tildeling av kvoter og inndeling av fartøygrupper, samt at arbeidsplasser og muligheter for befolkning i kystsamfunn langs kysten sikres. Samtidig må leveranse til industrien på land sikres, slik at økonomien bedres i det leddet og kommer lokalsamfunn til gode.

Som også nevnt i vår uttalelse til kontroll og konstitusjonskomiteens kontrollhøring (2020) er Sametinget av den oppfatning at prinsippene om ei fiskerieid flåte er blitt utfordret ved at fiskebåtene er eid og drives av selskaper, og ikke av en bestemt person som er fisker. Målet om en variert flåtestruktur har blitt utfordret gjennom strukturkvoteordningen der mer og mer kvoter samles på et enkelt fartøy, som igjen gjør at det er økonomisk fordelaktig å bygge en stor båt istedenfor en liten båt.

Ordningen med at kvoter følger fartøy er en ordning som gjør at arbeidsplasser blir borte. Dette foregår gjennom en kapitalisering av fiskeflåten, med betydelige økonomiske konsekvenser for de som ønsker å starte i fiskerinæringen. Ordningen samler fiskeriressurser og kvotetilganger på stadig færre hender. Kapitalintensiteten hindrer yngre fiskere å kunne etablere seg i næringen, og det er store krav til økt lønnssevne for å forsvare kostnadene til fartøyanskaffelsen. Sametinget mener at for å skape flere arbeidsplasser bør en båteier få tildelt kvoter etter antall arbeidsplasser som fartøyet sysselsetter om bord i båten.

Modellene som fremstilles både i dette notatet og i foregående notat om inndeling etter faktisk lengde tar ikke stilling til fordeling av kvote i forhold til arbeidsplasser i fartøyet. Men har i stor grad kun fokus på inndeling av fartøygrupper og om det skal foregå etter hjemmelslengde eller faktisk lengde på fartøy. Eller om kvotefordelingen skal foregå ut ifra gruppeinndelingen slik den praktiseres i dag. Sametinget mener at målet bør være å sikre og gi flere arbeidsplasser i lokalsamfunn, sikre rekruttering til næringa og at dette bør belønnes og stimuleres gjennom tildeling av kvoter etter antall arbeidsplasser som fartøyet sysselsetter, og at dette synliggjøres i vurderingene. Sametinget har for øvrig spilt inn dette til kontroll og konstitusjonskomiteens kontrollhøring i 2020.

Vi minner i denne sammenhengen om at regjeringen i Hurdalplattformen har signalisert at det skal utarbeides en ny kvotemelding som gir forutsigbarhet for fiskerinæringen, og som sikrer

bosetting, aktivitet og lønnsomhet langs hele kysten. Sametinget anmoder departementet om å utrede en overgangsordning for kvotefordeling og som tar utgangspunkt i sysselsetting på fartøy, som også oppfyller Hurdalsplattformens målsetninger.

Dersom den nåværende struktureringspraksisen skal fortsette, så burde det avkortede kvantum fordeles i sin helhet til flåten under 11 meter, med en betydelig avsetning til åpen gruppe for å bedre rekrutteringsmulighetene for ungdommer som vil inn. Det burde også vurderes å avsette et eget kvantum til rekruttering av kvinnelige fiskere.

Høringsnotat- kvotefordeling av norskarktisk torsk og NVG-sild:

Det fremsettes 5 ulike modeller som det bes om innspill på med tanke oppå kvotefordeling av torsk og NVG-sild.

Modell 1: trekke kvoten fra åpen gruppe fra norsk kvote. Dagens modell (prosentfordeling av kvoteavsetning.)

Modell 2 til 4: kvoten for åpen gruppe trekkes fra norsk gruppe. Kvoter i åpen gruppe som avsetning og omfordelingseffekt for de ulike fartøygruppene. Gir større andel til mindre fartøygrupper enn ved modell 5.

Modell 5 -Trålstigen: dynamisk fordelingsmekanisme der de største, tråler-gruppen, havner best ut.

Modeller som gir kvote- avsetning har vist seg å gi et bedre utbytte enn en fast kvotefastsettelse for kystfiskekvoten de siste årene, men en slik ordning er avhengig av størrelsen på den totale kvote og at den ikke reduseres. Så ut i fra det er det vanskelig å si hva som er mest hensiktsmessig over tid. Dette er en ordning som vi mener må stadig vurderes ut i fra rådende kvotefastsettelse og markedsforhold.

Modell 1 gir best utslag på papiret for de minste fartøygruppene.

Modell 5, trålstigen, har vist seg å gi mindre kvoter til de minste fartøysgruppene enn de andre modellene som nevnt. Sametinget vil ikke støtte en slik modell med bakgrunn i at vi vil sikre den minste og mellomstore fartøysgruppene, siden de er sentrale for lokale fiskerier og for opprettholdelse og utvikling av samiske lokalsamfunn langs kysten. Dersom bestandsprognosene tilsier at en gjeninnføring av trålstigen vil være best egnet til å sikre ressursgrunnlaget for den minste flåten, vil denne modellen kunne vurderes.

Merknad:

I notatet er ikke kystfiskekvoten spesifikt nevnt, denne går under åpen gruppe som et tillegg i samiske områder og har betydning for rekruttering og levedyktige inntekter for fiskerinæringa i samiske områder. Sametinget ber om at kystfiskekvoten tas med i vurderingen for å synliggjøre betydningen og omfanget ordningen har for å bidra til levedyktig næringsutøvelse i samiske områder.

Innspill om relevante forhold som notatene ikke tar opp direkte:

-Sametinget støtter en eventuell innføring av et kvotetak på fartøynivå, dersom dette kan hindre fordeling av kvoter oppover i lengdegruppene.

-Sametinget mener at det er viktig med aktive fiskere som bringer råstoffet på land.

At kvotesystemet burde utformes med klare incentiver for levering av ferskt råstoff til landindustrien, f.eks. gjennom skattemessige innretninger (leveringsplikt og evt. risiko for kvoteinndragning ser ikke ut til å ha fungert alene).

- For vår alles felles framtid, er det viktig at kvotepolitikken i Norge fremmer et fiskeri som er bærekraftig, både økonomisk, sosialt og miljømessig. For at måten man forvalter på skal oppfattes som legitim, må fordelingen av fiskeriressursene generelt oppfattes som rettferdige. Av hensyn til framtidige generasjoners levekår, er det viktig at klimavennlig adferd premieres, både når det gjelder direkte utslipp knyttet til drivstofforbruk, og når det gjelder praksiser som kan bidra til å frigjøre karbon til atmosfæren og til havet (f.eks. oppvirming av sedimenter ved bunntåling).

Vi minner om at ILO169 artiklene 15, jf. artiklene 13 og 23 verner mot inngrep og anerkjenner betydningen av fisket for opprettholdelse av urfolks kultur og økonomiske selvstendighet. ILO 169 artikkel 15 verner mot inngrep i urfolks naturressurser. Første setning i denne bestemmelsen forplikter staten til spesielt å sikre samenes rett til naturressurser i sine landområder. Begrepet landområder i artikkel 15 er definert nærmere i artikkel 13 som «totalmiljøet i de områdene vedkommende folk lever eller på annen måte bruker». Generelt uttrykker ILO 169 artikkel 15 nr. 1 første punktum det samme krav til vern mot inngrep som følger av SP artikkel 27. Artikkel 23 anerkjenner tradisjonelt fiske som er viktig for å opprettholde urfolks kultur og økonomiske selvstendighet»

Denne uttalelsen gis med forbehold om politisk godkjenning.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Magne Svineng
Ossodatdirektevra/Avdelingsdirektør
tevra/avdelingsdirektør

Silje Hovdenak
seniorráðđeaddi/seniorrådgiver

*Dát reive lea elektrovnnalaččat dohkkehuvvon ja sáddejuvvo vuolláičállaga haga./
Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.*

Reivve vuostáiváldi / Hovedmottaker:

Nærings- og fiskeridepartementet	Postboks 8090 Dep.	0032	OSLO
----------------------------------	--------------------	------	------

Kopijja / Kopi til:

Bivdu	c/o Inge Arne Eriksen Rødsvingelveien 35	9516	ALTA
Fiskeridirektoratet	Postboks 185 Sentrum	5804	BERGEN

